

Bourgondië

1	Dijon en de Route des Grands Crus	103
2	Het zuiden van Bourgondië	185
3	De Brionnais en de Charolais	255
4	De Morvan	297
5	De Nivernais en de Puisaye	365
6	Sens en de Auxerrois	427
7	Fontenay en de Auxois	493

DE REGIO'S VAN DEZE GIDS:
ZIE DE KAART HIERNAAST

Lannoo

Inhoud

Niet te missen.....8

**Hoogtepunten
van Michelin**.....12

Reisplanner.....20

Met het gezin.....34

DE REIS VOORBEREIDEN

Naar Bourgondië.....38

Voor het vertrek.....40

Bourgondië
van A tot Z.....42

Wijntoerisme.....47

Evenementen.....50

Boeken en films.....53

MEER WETEN OVER BOURGONDIE

Welkom
in Bourgondië.....56

Bourgognewijnen.....58

Gastronomie.....64

Geschiedenis.....68

Romaanse kunst in
Bourgondië.....74

Leonid Andronov/Getty Images Plus

Kunst en cultuur.....80

**Beroemde
Bourgondiërs**.....95

Natuur en landschap.....97

STEDEN EN BEZIENS- WAARDIGHEDEN

1 Dijon en de Route des Grands Crus

Dijon.....106

Fontaine-Française.....134

Route des Grands Crus.....138

Beaune.....154

Vallée de l'Ouche.....168

Vallée de la Saône.....176

2 Het zuiden van Bourgondië

Mâcon	188
De Mâconnais.....	196
Rots van Solutré.....	204
Val Lamartinien	207
Cluny	212
Château de Cormatin	222
Tournus	227
Chalon-sur-Saône	236
Louhans en de Bresse Bourguignonne.....	249

3 De Brionnais en de Charolais

Paray-le-Monial.....	258
Digoin	263
Charolles.....	265
La Clayette	268
Semur-en-Brionnais.....	272
Bourbon-Lancy.....	284
Le Creusot-Montceau.....	287

4 De Morvan

Parc Naturel Régional du Morvan	300
Vézelay.....	308
Château de Bazoches.....	320
Avallon	322
Saulieu.....	329
Bibracte - Mont Beuvray	337
Château-Chinon.....	343
Autun.....	350

 Raadpleeg voor iedere plaats ons adresboekje

5 De Nivernais en de Puisaye

Nevers	366
Kloosterstad La Charité-sur-Loire.....	380
Prémery	390
Clamecy	397
Cosne-Cours-sur-Loire.....	407
De Puisaye.....	411
Middeleeuwse bouwplaats Guédelon.....	423

6 Sens en de Auxerrois

Sens	430
Montargis	440
Joigny	444
Abbaye de Pontigny	449
Auxerre	453
De Auxerrois.....	463
Tonnerre	473
Chablis.....	477
Château de Tanlay	481
Château d'Ancy-le-Franc	484
Noyers-sur-Serein	488

7 Fontenay en de Auxois

Abbaye de Fontenay	496
Montbard.....	500
Semur-en-Auxois.....	505
MuséoParc Alésia	513
Château de Bussy-Rabutin	517
Flavigny-sur-Ozerain	520
Châtillon-sur-Seine en het Parc National de Forêts	526

Woordenlijst.....	536
Register	548
Kaarten en plattegronden	557

Niet te missen

Abdij van Cluny

Een combinatie van oude resten en moderne digitale hulpmiddelen brengen deze volumineuze abdij tot leven. Hier scheen in de 11de eeuw het 'licht van de wereld' op de pijen van de benedictijner monniken. Zie blz. 212.

McPHOTO/vario Images/age fotostock

AnkNet/Getty Images Plus

Dijon

De rijke collectie van het Musée des Beaux-Arts, de betoverende middeleeuwse straatjes, de nieuwe Cité Internationale de la Gastronomie et du Vin... Alles in de hoofdstad van de hertogen van Bourgondië ademt een onweerstaanbare levenskunst. Zie blz. 106.

eli77/Getty Images Plus

★★★

Hospices de Beaune

Dit geheel vol kleurrijke elementen als het fraaie pannendak, het fascinerende *Laatste Oordeel* (15de eeuw) en de 'Chambre des Pôvres' met de bloedrode bedgordijnen vormt een lust voor het oog! **Zie blz. 155.**

★★★

Route des Grands Crus

Van Dijon naar Santenay: Chambolle-Musigny, Nuits-Saint-Georges, Aloxe-Corton, Meursault, Puligny-Montrachet. Stuk voor stuk prestigieuze wijnen met een uitstekende reputatie. **Zie blz. 138.**

tichr/Getty Images Plus

Ph. Orain/Michelin

★★★

Kathedraal in Autun

Met haar gotische torenspits en de prachtige sculpturen – ware meesterwerken van romaanse kunst – is de geheel gerestaureerde Cathédrale Saint-Lazare in **Autun**★★ een schitterend voorbeeld van de cluniacenser bouwstijl. **Zie blz. 350.**

Hoogtepunten van Michelin

De overwelfde tunnels van La Collancelle, in de omgeving van Corbigny
Cr. Guy/hemis.fr

TOP 5 Wijngaarden

1. Côte de Nuits (blz. 138)
2. Côte de Beaune (blz. 145)
3. Mercurey (blz. 243)
4. Pouilly-sur-Loire (blz. 385)
5. Chablis (blz. 477)

Wijngaarden in Savigny-les-Beaune
Massimo Santi/Getty Images Plus

♥ **Proef** een glas Chablis als afsluiting van een wandeling door de wijngaarden waar de oorsprong ligt van deze heerlijke wijn. De lokale gids vertelt u alles over de wijnbouw in de regio en de invloeden van geologie, geografie en klimaat. **Zie blz. 479.**

♥ **Trek eropuit** in de Morvan, te voet, op de fiets of met de auto. Ontdek de regionale tradities in de openluchtmusea, of luier wat in de schaduw van de lariksen aan het Lac des Settons, op 600 m hoogte. **Zie blz. 300.**

♥ **Ontdek** de Voûtes de la Collancelle vanaf een boot of een supboard. Kijk op uw gemak rond in dit stelsel van drie eeuwenoude tunnels van 758 m, 268 m en 212 m lang. Ze zijn begroeid met een weelderige vegetatie. **Zie blz. 396.**

♥ **Vier** het feest van de grote bourgognewijnen tijdens de Saint-Vincent Tournante in het laatste weekend van januari. Deze populaire traditie bestaat al bijna tachtig jaar en trekt jaarlijks ongeveer 40.000 levensgenieters. **Zie blz. 50.**

In 3 etappes

De Route des Grands Crus

Route: 75 km van Dijon naar Santenay

Gael Fontaine/Getty Images Plus

Tip: breng eerst een bezoek aan de Cité Internationale de la Gastronomie et du Vin in Dijon.

Van Dijon naar Nuits-Saint-Georges

28 km

De fietsroute Tour de Bourgogne à Vélo (V51) voert door een van de

beroemdste wijnstreken ter wereld: de Côte de Nuits, met zacht glooiende percelen beplant met pinot noir. U fietst over kleine weggetjes door wijngaarden zover het oog reikt en komt door dorpjes met sprekende namen: Gevrey-Chambertin (zie blz. 142), Clos de Vougeot (zie blz. 142), Romanée-Conti en Nuits-

Praktische informatie

FIETSVERHUUR

Bourgogne Évasion – In Dijon en Beaune - ☎ 03 80 26 17 12 - bourgogne-evasion.fr. Verhuur van hybride fietsen en elektrische fietsen € 50/120 voor 3 dagen; fietstas € 2/dag. Mogelijkheid om een fiets te huren in Dijon en in te leveren in Beaune (wanneer u alleen de eerste twee etappes fietst).

La Vélo Vie – 32 av. Victor Hugo - Dijon - ☎ 06.13.89.53.61 - www.lavelovie.com. Hybride fiets € 50 voor 3 dagen.

Les 2 Roues Électriques – 13 av. Jean-Jaurès - ☎ 03 80 46 12 36 - www.les-2-roues-electriques.fr. Hybride fietsen en elektrische

fietsen € 37/59 voor 3 dagen, fietstas € 1/dag.

OVERNACHTEN

Zie de adresboekjes van Beaune (blz. 167) en de Route des Grands Crus (blz. 152).

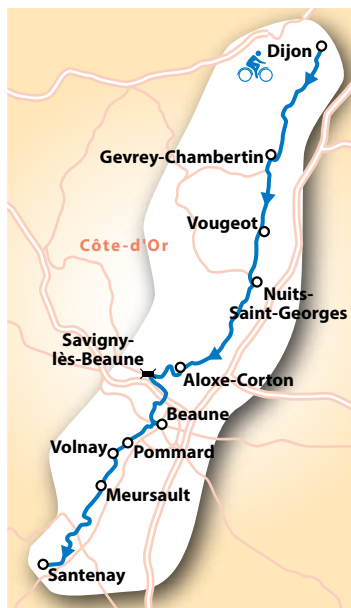
TERUGREIS

Om terug te keren naar Dijon neemt u in Santenay-les-Bains de trein naar Dijon, met een overstap in Chagny, of u fietst door naar Chagny (vanaf daar gaan er meer treinen rechtstreeks naar Dijon).

📍 Raadpleeg voor dienstregelingen en voorwaarden voor fietsvervoer in de trein de website m.ter.sncf.com/bourgogne-franche-comte.

Scan deze QR-code om het GPX-routebestand te downloaden.

Saint-Georges (zie blz. 143). De route is goed aangegeven en bevat lichte hoogteverschillen. Er is weinig verkeer onderweg, maar blijf alert.

Van Nuits-Saint-Georges naar Beaune 26 km

Na vertrek vanuit Nuits verlaat u na ongeveer 10 kilometer de Côte de Nuits en rijdt u de Côte de Beaune binnen, bekend om zijn mooie witte wijnen, maar ook om uitstekende rode wijnen. De streek is enigszins heuvelachtig, maar de route bevat geen grote moeilijkheden en is voor iedereen toegankelijk. Stap even af voor een proeverij in Aloxe-Corton (zie blz. 145) of op het Château de Savigny-lès-Beaune (zie blz. 163). Hierna is het nog maar 8 km fietsen naar Beaune (zie blz. 154), het eindpunt van deze etappe.

Tip: bezoek in Beaune de Hospices. Reist u in de zomermaanden, dan is een bezoek aan het Maison des Climats zeker ook aan te raden.

Van Beaune naar Santenay 21 km

Na een wandeling door Beaune stapt u weer op de fiets voor deze laatste, korte etappe. U volgt de Voie des Vignes, die dwars door de Côte de Beaune voert, over kleine, licht glooiende weggetjes die alleen door wijnboeren worden gebruikt. U fietst door een rustige omgeving en kunt genieten van pauzes en proeverijen in charmante dorpjes als Pommard, Volnay en Meursault (zie blz. 145, 146). De etappe eindigt in het dorp Santenay (zie blz. 148), bekend om zijn kennis op het gebied van zowel warmwaterbronnen als wijnbouw.

Tip: u kunt nog doorfietsen naar Chagny, 5 km verderop. U fietst dan over de voie verte langs het Canal du Centre en neemt vanuit Chagny de trein terug naar Dijon.

Fietsroute in Bourgondië
dpe123/Getty Images Plus

Met het gezin

© Sonia BLANC/MuséoParc Alésia

MuséoParc Alésia

► **Alles over eten en drinken in de Cité de la Gastronomie et du Vin.**

Dit nieuwste paradepaardje van Dijon is gewijd aan de Franse levenskunst en biedt een ideaal uitje voor het hele gezin. Voor de jongsten is er de activiteit 'En nu de keuken in!', waar ze worden uitgedaagd om op een interactieve manier een Bourgondische specialiteit te bereiden in een beperkte tijd. Voor volwassenen zijn er tentoonstellingen, workshops, winkels en proeverijen. **Zie blz. 124.**

► **Fietsen langs de kanalen.**

Door de geringe hoogteverschillen, de *voies vertes* en jaagpaden en de goed uitgeruste havens is het heerlijk fietsen langs het Canal de Bourgogne en het Canal du Nivernais en hoeft u niet te beschikken over supersterke kuiten. Er zijn routes van een paar uur of van meerdere dagen. Onderweg kunt u pauzeren en boten bekijken bij de vele sluizen die u tegenkomt of watersporten op een van de meren. **Zie blz. 28 en 393.**

► **Wandelen met een app in de Morvan.** Met 3500 km aan bewegwijzerde wandelroutes weet u misschien niet waar u moet beginnen. Het Parc Naturel Régional du Morvan heeft een lijst samengesteld met routes en biedt ook digitale en interactieve wandelroutes aan via een app (de

 Let op dit symbool: het staat in deze gids bij bezienswaardigheden en activiteiten waar ook uw kinderen plezier aan hebben.

zogenoemde *e-randonnées*), die u en de kinderen onderweg zal vermaken en motiveren. U kunt uw wandeling ook combineren met wildplukken en verfrissende pauzes bij de vele meertjes in het gebied.

Zie blz. 305.

► **Op ludieke wijze de wereld van de wijnbouw ontdekken.**

Net buiten Mâcon vindt u Hameau Dubœuf, een groot themapark op het gebied van wijn voor een breed publiek. In de vele ruimten wordt uitleg gegeven over de geschiedenis van de wijnbouw, geologie, druivensoorten en wijnbouwtechnieken. Ook voor kinderen is er van alles te beleven, zoals 3D-films, animaties en VR-experiences, maar ook een reisje met een trein en buitenspeelactiviteiten. **Zie blz. 191.**

► **Wandelen met een ezel in de omgeving van Châtillon.**

De heuvels en de bossen in deze regio lenen zich uitstekend voor wandelingen. Het gezelschap van een ezel die uw bagage of uw kinderen kan dragen, maakt de wandeling extra speciaal. De ezeldrijvers geven advies over routes die het beste bij uw reisgezelschap passen, van een wandeling van een halve dag tot

tochten van vijf à zes dagen dwars door Bourgondië. **Zie blz. 533.**

► **Terug in de tijd naar de bouwers uit de middeleeuwen in Guédelon.**

Een burcht uit de middeleeuwen bezoeken is leuk, maar in Guédelon kunt u zien hoe zo'n burcht gebouwd werd! Circa veertig ambachtslieden werken aan dit waanzinnige project, geheel volgens de methoden en met de materialen en technieken uit die tijd. Ze vertellen u er graag over en nemen de tijd om dingen te laten zien en hun kennis te delen. De workshop steenhouwen voor kinderen maakt het bezoek af. Een tijdloze ervaring, die zowel gemakkelijk als leerzaam is. **Zie blz. 423.**

😊 *Reserveer de hele dag voor dit bezoek en neem de tijd om in gesprek te gaan met de ambachtslieden.*

► **Een historische belevenis in MuséoParc Alesia.**

Met Vercingetorix, Caesar, Gallische krijgers en Romeinse legioensoldaten aan uw zijde herbeleeft u hier een van de meest symbolische veldslagen uit de Franse geschiedenis: het beleg van Alesia. Maquettes, interactieve schermen, films, multimediazuilen, reconstructies van oorlogsmachines en op ware grootte nagebouwde versterkte linies nemen u mee terug naar het jaar 52 voor Christus. **Zie blz. 513.**

► **Een nachtelijk sprookje op het Château de Saint-Fargeau.**

Of u nu kijkt naar een intieme voorstelling met twintig gekostumeerde acteurs, of naar een magische show met 600 acteurs, 50 ruiters en vele special effects, de klank-en-lichtspelen op dit kasteel zijn altijd betoverend mooi, voor jong en oud! **Zie blz. 412.**

► **Een gastronomisch bezoek aan de anijsfabriek in Flavigny.**

Heerlijke anijsgeuren begeleiden u tijdens uw

bezoek aan deze fabriek en al uw zintuigen worden geprikkeld in het aromalaboratorium, tijdens een workshop glaceren en tijdens de proeverij in het Café des Anis. Voor jonge en oudere fijnproevers. **Zie blz. 520.**

► **Balanceren onder de Voûtes de la Collancelle.**

Tussen het Étang de Baye en het gehucht Port-Brûlé werden drie tunnels gegraven in de berg La Collancelle om het Canal du Nivernais aan te kunnen leggen. Deze prachtige gewelfde tunnels zijn onzichtbaar vanaf het jaagpad en alleen toegankelijk over het water. Een leuke manier om ze te verkennen is op een supboard. **Zie blz. 396.**

😊 *Deze activiteit is geschikt voor kinderen vanaf 12 jaar.*

Wandelen met een ezel
michelangeloop/Getty Images Plus

Route des Abbayes et Granges Cisterciennes – Deze route van 229 km en 9 etappes voert door bossen, wijngaarden en prachtige dorpjes. Hij begint bij de abdij van Cîteaux en eindigt bij de abdij van Pontigny.

🌐 www.tourisme-yonne.com

Route des Peintures Murales de Puisaye – Met de oker die in de regio werd gewonnen, maakten kunstenaars in de middeleeuwen muurschilderingen in kerken, die u langs deze route kunt ontdekken.

🌐 peinturesmurales.fr

Vissen

Forel, rivierbaars, zeelt, karper, paling, vlagzalm, snoek, zander en rivierkreeft zijn te vinden in de 5000 vijvers, meren, rivieren en kanalen. Vissers kunnen hun hengel uitwerpen in de meren van de Bresse, Puisaye en Morvan (vissen met aas). Via sommige organisaties kunt u gaan vliegvisseren of vissen vanaf een bootje op de Saône.

😊 Een visvergunning is verplicht en (hobby)vissen is gereguleerd. Meer informatie is te vinden bij de toeristenbureaus.

Wandelen

In Bourgondië ligt circa **6000 km aan bewegwijzerde wandelpaden**, geschikt voor alle fitheidsniveaus. U kunt er genieten van bekende of minder bekende aspecten van de streek: de eilandjes in de Loire in de buurt van Decize en de bijzondere fauna van de Bec d'Allier, het bos van Cîteaux in de Côte-d'Or of dat van Vuluisant (in het zuiden loopt de GR2). Ontdek het coulisselandschap van de Puisaye, het middelgebergte van de Morvan of de dorpen van de Mâconnais, het land van Alphonse de Lamartine, enz.

Inlichtingen

Fédération Française de Randonnée Pédestre – www.ffrandonnee.fr. De website staat vol met

praktische informatie en adviezen en u vindt er links naar een online winkel voor wandelgidsen. Op www2.ffrandonnee.fr is actuele informatie te vinden over routes en tips.

😊 Bij de toeristenbureaus zijn lokale wandelroutes te krijgen.

😊 De app 'Balades en Bourgogne Côte-d'Or' heeft ruim 190 routes voor wandelaars, fietsers, ruiters of automobilisten.

Jakobsroute

Al sinds de middeleeuwen worden in Bourgondië voettochten gemaakt. Vézelay is het startpunt van een van de **pelgrimsroutes naar Santiago de Compostella**: de Vézelayroute, ofwel de *Via Lemovicensis*, die via de Nièvre 149 km door Bourgondië loopt, van de basiliek Sainte-Madeleine in Vézelay tot Nevers. De route is gemarkeerd met blauwgele bordjes met een afbeelding van een jakobsschelp en bestaat uit etappes van ongeveer 30 km.

🌐 Voor meer informatie: www.chemins-compostelle.com en www.voiedevezelay.eu.

😊 **Auxerre-Vézelay**: elk jaar wordt (eind april) een lange wandeling georganiseerd (van 17 tot 56 km) in het teken van Santiago de Compostella.

Watersport

Windsurfen en zeilen kan op het Lac du Bourdon bij Saint-Fargeau, het Lac de Pont bij Semur-en-Auxois, het Lac de Panthier bij Commarin, het Lac Kir in Dijon, het Lac de la Sorme bij Montceau-Mines en op plassen bij Genièvres (Montagny-lès-Beaune), Settons (Morvan), Villeneuve-sur-Yonne en Torcy (bij Le Creusot). Bij Mâcon, Epervans, Autun en Chalon-sur-Saône zijn ook watersportmogelijkheden.

Wijntoerisme

De verscheidenheid aan Bourgondische wijnen is groot: 84 Appellations d'Origine Contrôlées (AOC) en 33 grands cru's. 🍷 Zie het hoofdstuk 'Bourgognewijnen' blz. 58.

🍷 Zie de rubriek 'Winkelen' in de 'Adresboekjes' van de hoofdstukken over de Route Des Grands Crus, Beaune, Mâcon, Auxerre, Chablis en Tonnerre.

Informatie

De website van het **Bureau Interprofessionnel des Vins de Bourgogne** (BIVB) is een must voor wijnliefhebbers. Hier is een schat aan informatie te vinden, met talloze links en online documenten, waaronder een lijst met wijnhuizen, de *Guide des Caves Vignobles & Découvertes* (zie hiernaast) en een overzicht van de wijnfeesten: de *Guide des fêtes viticoles*.

Waar en hoe beginnen?

Wie zich vertrouwd wil maken met de kunst van het wijndrinken, het 'savoir boire', kan bij de **École des Vins de Bourgogne** terecht voor een introductie bourgognewijnen proeven of een workshop vinologie van een uur, een dag, een week-end of enkele dagen. Raadpleeg de website www.vins-bourgogne.fr (tabblad 'Visite en Bourgogne' - 'L'École des Vins').

De Cité Internationale de la Gastronomie et du Vin (blz. 124) biedt vier workshops aan.

🍷 Vind alle aanbieders op de website: www.bourgogne-tourisme.com.

Bezoeken en kopen

Wijnkelders bezoeken

Wees erop bedacht dat u niet op

elk moment bij de wijnproducenten kunt binnenvallen en dat de bewegwijzering soms te wensen overlaat. Het is beter om vooraf een afspraak te maken.

De website van het **Bureau Interprofessionnel des Vins de Bourgogne** bevat een gratis brochure over wijntoerisme: de *Guide des Caves Vignobles & Découvertes* (ook verkrijgbaar bij de toeristenbureaus). Hierin vindt u een beschrijving van meer dan 240 wijnproducenten met milieu- en kwaliteitslabels, praktische informatie over de wijnmakers en algemene weetjes over de Bourgondische wijngaarden.

😊 U herkent de deelnemers aan een bord bij de ingang van het wijngoed.

🍷 Alle wijnhuizen die open zijn voor bezoek staan op de website www.bourgogne-tourisme.com.

Wijnroutes

Route des Grands Crus

de Bourgogne (Côte-d'Or) - Zie blz. 138. De route loopt langs de Côte de Nuits en Côte de Beaune en passeert 37 prestigieuze wijndorpen tussen Dijon en Santenay, waaronder Vosne-Romanée, Nuits-Saint-Georges en Pommard. Wandelaars kunnen de Chemin des Grands Crus volgen, en fietsers nemen de Voie des Vignes van Marsannay-la-Côte naar Santenay.

🍷 www.lacotedorjadore.com (tabblad CEnotourisme)

Route des Grands Vins de la Côte

Chalonnaise (Saône-et-Loire) - Deze route verlengt de Route des Grands Crus met 100 km in zuidelijke richting en loopt van Santenay naar Saint-Gengoux-le-National.

🍷 www.achalon.com en tourisme-sud-cote-chalonnaise.com.

Route Touristique des Vignobles

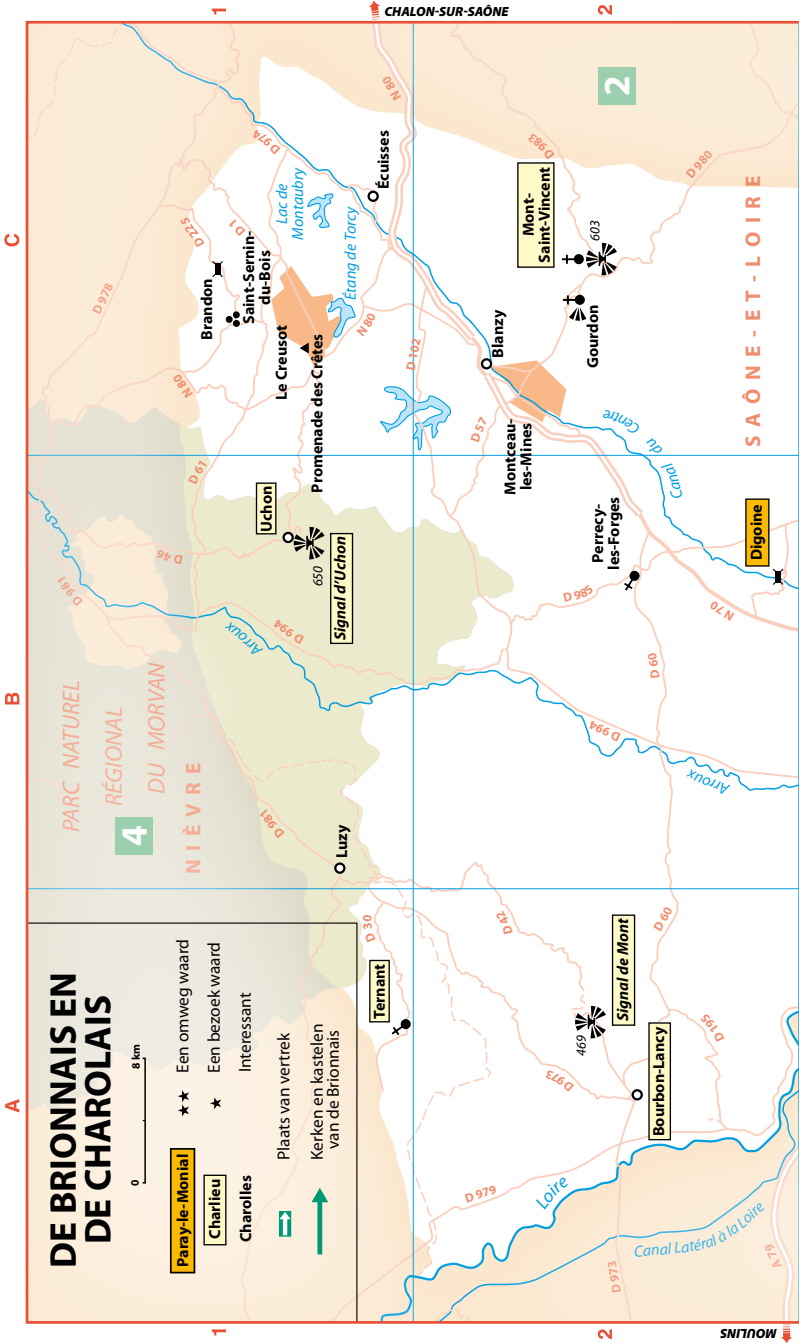
Een charolaisrund
Naephoto/Getty Images Plus

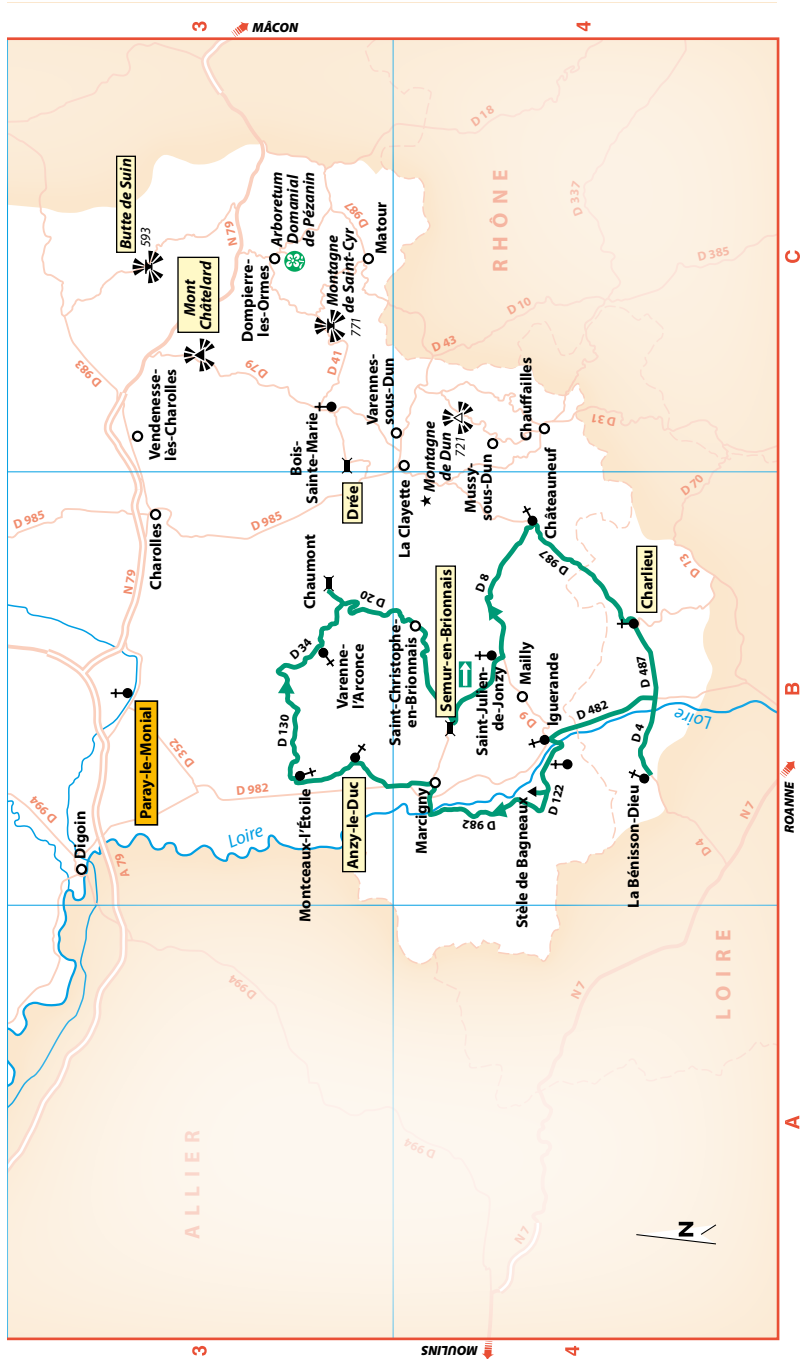
3

De Brionnais en de Charolais

MICHELINKAART 320 – LOIRE (42), SAÔNE-ET-LOIRE (71)

Paray-le-Monial ★★	258
12,5 km ten westen van Paray-le-Monial: Digoin	263
13 km ten oosten van Paray-le-Monial: Charolles	265
26 km ten zuidoosten van Paray-le-Monial: La Clayette	268
29 km ten zuiden van Paray-le-Monial: Semur-en-Brionnais ★	272
40 km ten noordwesten van Paray-le-Monial: Bourbon-Lancy ★	284
53 km ten noordoosten van Paray-le-Monial: Le Creusot-Montceau	287

Paray-le-Monial ★★

Paray-le-Monial is een bedevaartsoord waar pelgrims het Heilig Hart komen vereren. Het staat ook bekend om zijn romaanse kunst en het hedendaagse mozaïek. De basiliek wordt beschouwd als het mooiste bewaard gebleven voorbeeld van cluniacenser architectuur. Dankzij de ligging aan de Bourbince, een zijrivier van de Loire die langs het Canal du Centre stroomt, is Paray-le-Monial ook een ideaal vertrekpunt van de *voie verte*.

Ligging

REGIOKAART (BLZ. 256-257) B3
9214 inwoners – Saône-et-Loire (71)
71 km ten oosten van Moulins en
66 km ten westen van Mâcon.

Aanraders

De Basilique du Sacré-Cœur, de
Via Vitae in het Musée du Hiéron.

i Praktisch blz. 261

📍 Adresboekje blz. 262

Rond de basiliek

★★ Basilique du Sacré-Cœur

Av. Jean-Paul-II - ☎ 03 85 81 10 92 - www.tourisme-paraylemonial.fr - ♿ - 9.30-12.30, 14.00-17.30 u - gratis.

De kerk, die eerst aan Onze-Lieve-Vrouw was gewijd, staat op de rechteroever van de Bourbince. In 1875 werd de kerk verheven tot basiliek. Hij is in één keer gebouwd (1092-1109) onder leiding van de H. Hugo, abt van Cluny, en kan worden gezien als een klein model van de befaamde abdij Cluny III. Toch is alleen de bouwstijl identiek. De decoratieve pracht en de reusachtige omvang tot meerdere eer en glorie van God maakten plaats voor abstracte schoonheid die moest aanzetten tot

Het heiligdom van het Heilig Hart van Jezus

Mystieke gratie – Marguerite-Marie Alacoque gaf al op jonge leeftijd te kennen dat ze in het klooster wilde. Toen ze 24 was, ging haar wens in vervulling. Op 20 juni 1671 trad ze in als novice in het klooster van de Visitatie van Paray-le-Monial. Vanaf 1673 had ze verschijningen van het Heilig Hart van Jezus en vanaf toen wijdde ze zich aan de aanbidding van het Heilig Hart. Margaretha-Maria werd heilig verklaard in 1920.

Een nieuwe cultus – Pas in het begin van de 19de eeuw nam de aanbidding van het Heilig Hart een hoge vlucht. In 1873 namen 200.000 personen deel aan de eerste grote bedevaart, waar werd besloten Frankrijk te wijden aan het Heilig Hart van Jezus. Het feest wordt jaarlijks gevierd op de derde vrijdag na Pinksteren. In oktober 1986 kwam paus Johannes Paulus II naar Paray-le-Monial.

Jaarlijkse bijeenkomsten – Sinds 1976 organiseert de katholieke Emmanuelgemeenschap internationale bijeenkomsten die in juli en augustus ruim 20.000 pelgrims trekken. Deze maakt deel uit van de ‘charismatische vernieuwing’ (verwijzend naar de charisma’s of verschijningen van de H. Geest) en legt de nadruk op aanbidding, lofzang en evangelisatie.

De Basilique du Sacré-Cœur in Paray-le-Monial
Ch. Guy/hemis.fr

meditatie en werd bewerkstelligd door de ritmische opeenvolging van ruimten, het spel van licht en schaduw, en de soberheid van de decoratie. Het schaarse beeldhouwwerk bestaat vooral uit geometrische motieven. Waarschijnlijk ontdekte de H. Hugo de betoverende perfectie hiervan in de islamitische kunst tijdens zijn twee reizen naar Spanje.

Buitenkant – De elegante asymmetrische gevel heeft twee, op de hoeken met zware steunberen versterkte vierkante torens met vier verdiepingen met vensters. De ramen op de eerste verdieping verlichten het voorportaal. De rechtertoren uit 11de eeuw heeft een zeer sobere decoratie. De later opgetrokken linkertoren is rijker versierd; de bovenverdiepingen hebben twee muuropeningen met daartussen een zuil en op de bovenste verdieping zijn in de boog van de openingen twee rijen sluitstenen aangebracht in plaats van drie, terwijl de kapitelen van de zuiltjes verbonden zijn door een lijst van ei- en ruitvormen. De achthoekige toren boven de viering is gerestaureerd in 1856.

Loop om het gebouw heen om een goed beeld te krijgen van de eenheid van de koorsluiting en de harmonieuze verticale opbouw en ga vervolgens boven aan de trap staan van de Chapelle Saint-Jean. De mooie, romaanse deur van de noordelijke kruisarm is versierd met bloemen en geometrische motieven.

Interieur – Naast de hoogte (22 m in het middenschip) en de sobere inrichting zijn ook andere kenmerken van de cluniacenser architectuur te herkennen. Het koor en de kooromgang met drie straalkapellen – de wandelgang der Engelen – vormen een zeer elegant geheel. De schrijver Huysmans (1848-1907) ontdekte het symbool van de Drie-eenheid in het drieledige schip, bestaande uit drie traveeën. Deze hebben boven de grote arcaden drie bogenreeksen met daarboven drie vensters. De verhalende kapitelen en de dambordfriezen van de ranke zuilen zijn typerend voor de Bourgondische kunst uit de 12de eeuw. De halfkoepel van de apsis is versierd met een 14de-eeuwse schildering: een zegenende Christus in heerlijkheid. Een 12de-eeuws altaar is versierd met een plaat met diamant in figuurvorm. Bekijk de hedendaagse messing kroonluchters van Jean-Charles Detallante, geïnspireerd op het romaanse mythologische bestiarium. Er is ook

een bijzonder fraaie kruisweg van de kunstenaar Pierre Lafoucrière, op email gezet door de monniken van de abdij van Ligujé.

Kloostertuin

In de 18de eeuw werd het klooster binnen de ommuring herbouwd in classicistische stijl. De tuin is aangelegd volgens een middeleeuws ontwerp met een kruisvormig grondplan en geurt het hele jaar door naar cipressenkruid, dragon, hysop, heemst, salie, bernage en ezelsoor. Op de binnenplaats staat in de mozaïektuin een monumentaal werk van Joël Barguil. Let op het romaanse portaal dat toegang verleent tot de kerk.

Parc des Chapelains

Op dit grote omheinde terrein met een kruisweg vinden de bedevaarten plaats. Een **diorama** is gewijd aan het leven van de H. Margaretha-Maria (*pl. du Card.-Perraud* - ☎ 03 85 81 56 00 - www.sacrecoeur-paray.org - ♿ - vrije toegang).

Chapelle des Apparitions

R. de la Visitation. De H. Margaretha-Maria kreeg in deze kapel haar belangrijkste visioenen (afgebeeld in het koor). Het reliekschrijn van verguld zilver bevindt zich in een kapel rechts.

★ Musée du Hiéron

13 r. de la Paix - ☎ 03 85 81 79 72 - www.musee-hieron.fr - ♿ - juli-aug.: 10.00-12.30, 14.00-18.00 u; half maart-eind juni en sept.-dec.: gesl. ma-di - gratis.

Dit gebouw met een gebint van hout, metaal en glas, dat is geïnspireerd door het werk van Gustave Eiffel, herbergt een interessant museum voor religieuze kunst. Met lithurgische voorwerpen, oude schilderijen, waaronder *De Levitatie van Thomas Cori* door Cavallucci, beeldhouwwerken als de *Glimlachende Christus* (16de eeuw), de polychrome Christus uit Varenne-l'Arconce (12de eeuw) en het schitterende 12de-eeuwse **timpaan van Anzy-le-Duc**, toont het op thematische wijze de afbeelding van Christus. In elke zaal staat een hedendaags werk tegenover oude werken. De blikvanger is de **Via Vitae**★★ (Levensweg), tussen 1894 en 1904 gerealiseerd door edelsmid Joseph Chaumet. Dit monumentale meesterwerk (3 m hoog) telt 138 gouden en ivoren beeldjes (10 tot 12 cm hoog) en stelt het leven van Christus voor. De benedenverdieping is gewijd aan tijdelijke tentoonstellingen en pedagogische workshops.

Chapelle La Colombière

19 r. Pasteur. Tegenover het Musée du Hiéron staat een kapel die is gewijd aan Claude de La Colombière, de biechtvader van Margaretha-Maria, die heilig werd verklaard in 1992. De kapel in neobyzantijnse stijl is versierd met **mozaïeken** en glas-in-loodramen van de gebroeders Mauméjean.

Stadscentrum

★ Hôtel de Ville

Dit fraaie stadhuis in renaissancestijl is in 1525 gebouwd door Pierre Jayet, een rijke lakenfabrikant. De gevel van goudgele steen is versierd met schelpen en medallions met daarop de eigenaren, de koning van Frankrijk en personen uit de oudheid.

Wist u dat?

'Paray' stamt af van het Latijnse woord *paries*, dat 'wand' of 'omheining' betekent, en mogelijk verwijst naar de oude vestingmuren. 'Monial' is een verbastering van *monie*, oud-Frans voor 'monnik'. Evenals in Cluny is de stad rond het klooster gebouwd. In de loop van de tijd vestigden zich hier tal van religieuze gemeenschappen.

Tour Saint-Nicolas

Deze grote vierkante toren uit de 16de eeuw is de voormalige Église Saint-Nicolas, nu een cultureel centrum. De gevel aan de Place Lamartine heeft een mooie smeedijzeren trapleuning en een fijn uitkragend torentje boven op de puntgevel.

Musée Paul-Charnoz

32 av. de la Gare - ☎ 03 85 81 40 80 - www.musee-carrelage-charnoz.org - ♿ - juli-aug.: 14.30-18.00 u (gratis) - rest v.h. jaar, bezoek met groepen van min. 6 pers. (€ 4/pers.).

Vlak bij de oude tegelfabriek Cerabati, die in 2005 definitief de deuren sloot, hebben de arbeiders in 1994 dit museum gebouwd. Elk jaar wordt er een wisselende tentoonstelling georganiseerd rond de indrukwekkende **rozet** (diameter 12,5 m) die ter gelegenheid van de Wereldtentoonstelling van 1900 werd ontworpen, en het opmerkelijke fresco dat op die van 1889 de eerste prijs won.

Maison de la Mosaïque Contemporaine

15b quai de l'Industrie - ☎ 03 85 88 83 13 - www.maisondelamosaique.org - april-sept.: 15.00-18.00 u; rest v.h. jaar: 14.00-17.00 u - gratis.

In dit voor iedereen toegankelijke kunstcentrum worden tentoonstellingen gehouden en cursussen op alle niveaus gegeven. In een video wordt de geschiedenis van de mozaïekunst uit de doeken gedaan en worden de verschillende technieken uitgelegd.

Parc du Moulin Liron

Tussen het Canal du Centre en de Bourbince ligt dit park van 15 ha, waarin 850 bomen zijn aangeplant. Geniet tijdens de prettige wandeling van het mooie uitzicht op de basiliek.

Praktisch

Inlichtingen

Toeristenbureau - 25 av. Jean-Paul-II - Paray-le-Monial - ☎ 03 85 81 10 92 - www.tourisme-paraylemonial.fr. Het toeristenbureau organiseert rondleidingen in juli en augustus en ook avondwandelingen met fakkels.

Parkeren

Parking du Moulin-Liron, dicht bij de basiliek, op de linkeroever van de Bourbince.

Evenement

Hedendaags mozaïek - *Begin juli-half sept.* - ☎ 03 85 88 83 13 - maisondelamosaique.org. Elke zomer is er een grote tentoonstelling met de beste hedendaagse mozaïek kunstenaars, te bekijken op diverse plekken in de stad.

Adresboekje

Uit eten

Wat meer luxe

L'Apostrophe - 27 av. de la Gare - ☎ 03 85 25 45 07 - hotel-restaurant - lapostrophe.com - dag. - hoofdgerecht € 30/36, lunchmenu € 26, menu € 42/85 - 14 kamers € 100 - ☞ € 14. Modern en leuk restaurant met een traditionele keuken, gecombineerd met exotische smaken, zoals de zonnevis met chorizo, pijlinktvis, zuringpesto en een citrusbouillon met yuzu. Er zijn ook 14 eenvoudige, elegante kamers te huur.

Hostellerie des 3 Pigeons - 2 r. Dargaud - ☎ 03 85 81 03 77 - h-3-p.com - ☑ € 6,70/dag - ♿ - gesl. half nov.-half maart - lunchmenu € 17,50, menu € 29/56 - 40 kamers € 74/130 ☞ € 12. U kunt kiezen tussen de eetzaal of het mooie terras met bomen om te genieten van de traditionele keuken (slakken, gebakken lendebeefstuk van charolaisrund met roquefortsaus) tegen een redelijke prijs. De lokale kazen en zelfgemaakte desserts zijn een omweg waard.

Sport en ontspanning

Wandelen

Bij het toeristenbureau is een topogids te koop (€ 3) met twaalf wandelroutes.

Fietsen

Verhuur van fietsen en fietskarren ('rosalies') - Inl. bij het toeristenbureau van Paray-le-Monial - www.tourisme-paraylemonial.fr - 1/2 dag € 10 (kind € 8), 1 dag € 14 (kind € 10); elektrische fiets 1/2 dag € 20, 1 dag € 25, gezinstarief 1 dag € 38. Reserveren verplicht.

Voie verte - Paray-le-Monial ligt op een kruispunt van verschillende *voies vertes*. Langs het Canal du Centre is een route van 15 km aangelegd tussen Voilevres en Digoin. Dit fietspad volgt de **EuroVelo 6**. Deze route volgt het Canal Latéral naast de Loire en leidt naar Bourbon-Lancy. De **Véloire** loopt in zuidelijke richting en is aangelegd over een voormalige spoorlijn. Hierover kunt u nog 60 km doorrijden tot Roanne, in het departement Loire.

Op de website van het toeristenbureau zijn ook andere routes te downloaden.

Overnachten

😊 De pelgrims komen in groten getale naar Paray-le-Monial in juli en augustus en op 16 oktober, de naamdag van de H. Margaretha-Maria. Denk eraan uw accommodatie te reserveren!

Goedkoop

Clos des Oliviers - 1 cours Jean-Jaurès - ☎ 03 85 81 03 92 en ☎ 06 18 99 81 65 - 3 kamers € 68/85. Vlak bij het stadhuis ligt dit gerenoveerde huis in het groen, omgeven door enkele bomen die voor een mediterrane sfeer zorgen. Het gebouw uit 1852 omvat ruime, prettige kamers met een parketvloer.

Doorsneeprijzen

Grand Hôtel de la Basilique - 18 r. de la Visitation - ☎ 03 85 81 11 13 - www.hotelbasilique.com - ☑ € 6,50/dag - april-okt. - 45 kamers € 78/131 - ☞ € 11 - ✂ lunchmenu € 16, menu € 24/45. Al vijf generaties lang runt dezelfde familie dit hotel. Een aantal van de kamers, die allemaal een voor een worden opgeknapt, kijkt uit op de basiliek. De maaltijden worden geserveerd in een traditionele, lichte eetzaal.

Digoin

In Digoin, aan de oever van de Loire, komen maar liefst drie kanalen samen. De plaats kent dan ook een waterrijke geschiedenis! Maar dat is niet de enige bijzonderheid van dit stadje dat bij mooi weer bruist. Het kan ook bogen op een lange traditie in de keramiek.

Ligging

REGIOKAART (BLZ. 256-257) B3

7741 inwoners – Saône-et-Loire (71)

14 km ten westen van Paray-le-Monial.

Met het gezin

Het ObservaLoire en een fietstocht.

 Adresboekje blz. 264

Wandelen

 7r. Nationale - ☎ 03 85 53 00 81 - tourisme.legrandcharolais.fr.

Pont-Canal

R. des Perruts. Deze brug, een architectonisch hoogstandje, is 243 m lang en telt elf bogen. Hij werd gebouwd tussen 1832 en 1836 om het Canal Latérale à la Loire de rivier over te laten steken en te laten aansluiten op het Canal du Centre.

ObservaLoire

R. des Perruts - ☎ 03 85 53 75 71 - www.observaloire.com - ♿ - juli-aug.: 10.00-18.00 u; rest v.h. jaar: dag. beh. di 14.00-18.00 u - gesl. half nov.-half maart - € 5 (12-18 jaar € 4, 6-12 jaar € 2,50).

 Dit centrum is gewijd aan het historische en natuurlijke erfgoed van Digoin, waar talloze waterwegen samenkomen. In de aquariums kunt u de lokaal voorkomende vissoorten bekijken. Er wordt uitleg gegeven over hoogwaterstanden, het leven van de schippers en de riviervaart in Digoin aan de hand van maquettes, oude gereedschappen, historische documenten, video's en geluidsopnamen. Ook zijn er educatieve spellen voor kinderen. Het observatorium biedt een mooi uitzicht op de Pont-Canal en de Loire (*verreikers beschikbaar*).

Église Notre-Dame-de-la-Providence

Deze fraaie kerk werd in de 19de eeuw gebouwd in neoromaans-Byzantijnse stijl. Het beeldhouwwerk van de timpanen dateert van 1976-1978; een ervan toont chef-kok Alexandre Dumaine, geboren in Digoin. Het zeer ruime interieur wordt verlicht door mooie glas-in-loodramen. De ramen aan de achterkant van de gevel zijn nabootsingen van mozaïeken.

Musée de la Céramique

8r. Guilleminot - ☎ 03 85 53 88 03 - www.musee-ceramique-digoin.com - ♿ - juni-sept.: ma-vr 9.00-12.00, 14.00-18.00, za, zo 14.30-18.00 u; rest v.h. jaar: raadpleeg de website - € 6 (tot 18 jaar € 3). Dit museum in een 18de-eeuwse herberg is gewijd

Wist u dat?

Na de Duitse inlijving van Elzas-Lotharingen in 1870 bracht de aardewerkfabriek uit Sarreguemines zijn productie terug naar Frankrijk door twee nieuwe fabrieken te bouwen, in Vitry-le-François en in Digoin. Het vakmanschap is nog steeds aanwezig in het stadje aan de Loire.

aan de geschiedenis van de keramiek van de Gallo-Romeinse periode tot heden (10.000 voorwerpen). Er is aandacht voor de verschillende fabricagetechnieken, zoals vormgieten, draaien, decoreren, emailleren en bakken.

Manufacture de Digoin

1 r. de la Verne - ☎ 03 85 25 51 51 - www.manufacturededigoin.com - rondleiding op afspraak bij het toeristenbureau

De aardewerkfabriek van Digoin, opgericht in 1875, is in 2014 overgenomen met als doel nieuw leven te blazen in de azijnflesjes, karaffen, kruiken en andere terrines, in mooie moderne tinten.

Adresboekje

Uit eten/Overnachten

Doorsneeprijzen

Le Relais du Canalou - 76 av. du Gén.-de-Gaulle - ☎ 03 85 53 25 28 - www.relaisducanalou.com - 📞 📍

♿ - 15 kamers € 49/84 - ☎ € 8 - 🍴 lunchmenu € 14/17, menu € 29/37.

Ruime porties van bijvoorbeeld de specialiteit van het huis: *escarbœuf*, runderwang gestoofd à la bourguignonne met slakkenragout. De kamers, met boten als thema, zijn eenvoudig maar verzorgd.

Village Toue des Demoiselles - 11 r. du Port - Chassenard - ☎ 03 85 53 76 60 - www.village-toue.fr - 📞 📍 - € 46/139 - ☎ € 8.

Vakantiedorpje in een beschermd natuurgebied tussen het Canal Latérale en de Loire dat ongewone overnachtingsplekken aanbiedt: bijzondere hutten en drijvende huisjes (waarvan één met jacuzzi) op en rond een meertje. Voor kinderen is er een speeltuin en een boerderijtje.

Wat meer luxe

Auberge de Vigny - Le Bourg - Vigny - 10 km ten oosten van Digoin - ☎ 03 85 81 10 13 - www.aubergedevigny.fr - 📞 📍 ♿ - *gesl. ma-di* - menu € 29/47,50. In dit voormalige schoollokaal worden dagelijks andere gerechten geserveerd. Er werkt hier een uitstekende banketbakster! Zonnige tuin met terras.

Winkelen

Het Musée de la Céramique en het toeristenbureau verkopen producten uit de aardewerkfabriek.

Uitgaan

's Zomers worden op verschillende plekken concerten georganiseerd, met name op de oevers van de Loire.

Dock Café - Pl. de la Grève - ☎ 03 85 53 73 00 - half juni-half sept.: 10.00-23.00 u (*ma-di* 15.00 u). Voormalig keramiekdepot dat is omgevormd tot een café-uitspanning. Groot schaduwrijk terras met uitzicht op de Pont-Canal. Cocktails en hapjes.

Sport en ontspanning

Boottochten rondom Digoin - *Maison du Bateau* - R. du port Championnet - ☎ 03 85 53 76 78 - www.croisiere-digoin.fr - april-okt. - tocht (1.30 uur): € 11,50 (tot 12 jaar € 8) - boottocht met lunch (3 uur): € 49 (tot 12 jaar € 30) - verhuur van overdekte bootjes € 160/240. Keuze uit diverse boottochten rondom Digoin, via de Pont-Canal en een sluis.

Fietsen - 🚲 Langs de waterwegen rondom Digoin zijn mooie fietstochten te maken, met als hoogtepunt de oversteek via de Pont-Canal. Fietsverhuur bij het *Maison du Bateau* (op afspraak 03 85 53 76 74).

Charolles

De stad van Karel de Stoute, waar de Arconce en de Semence doorheen stromen, is de moeite waard vanwege de gracht, oude straten en pleintjes met bloemen.

Ligging

REGIOKAART (BLZ. 256-257) B3

2888 inwoners – Saône-et-Loire (71)
13 km ten oosten van Paray-le-Monial
en 54 km ten westen van Mâcon.

Praktisch blz. 267

Adresboekje blz. 267

Bezichtigen

In de stad staan de 15de-eeuwse resten van het **kasteel** van de graven van Charolais met de fiere Tour du Téméraire en de Tour des Diamants, waar tijdens het Schrikbewind een gevangenis was. Vanaf de trapsgewijs aangelegde tuin ontvouwt zich een mooi **uitzicht**. In de Rue Baudinot ligt het voormalige clarissenklooster waar **Margaretha-Maria Alacoque** in haar jeugd verbleef (zie kader blz. 258) en dat nu plaats biedt aan het toeristenbureau.

Musée du Prieuré

4 r. du Prieuré - ☎ 03 85 24 24 74 - www.ville-charolles.fr - ♿ - mei-sept.: 14.00-18.00 u - € 4 (tot 18 jaar gratis).

Dit museum in een 15de-eeuws gebouw heeft een mooie verzameling **faïence** uit Charolles: een Japans koffieservies, luchtige boeketten omringd door fladderende insecten en vlinders, art-decostukken. Ook werk van regionale kunstschilders. In de kapel zijn beelden te zien van René Davoine (1888-1962), die een atelier had aan de Promenade Saint-Nicolas. Bekijk tot slot de kapittelzaal (15de eeuw) en de balken die door gebeeldhouwde dieren worden ingeslikt, versierd met maskers. 's Zomers worden er hedendaagse keramiektentoonstellingen gehouden.

3

Het Maison du Charolais

Ver weg van het dorp dat het ras zijn naam gaf, te midden van sappige weiden waaraan het zijn reputatie dankt, leert u alles over het charolaisrund. Van de herkomst (wellicht de kruistochten) tot aan de rundveemarkten op woensdag. Na de tentoonstelling, die wordt afgesloten met een proeverij, wilt u nog maar één ding: de koeien gedagzeggen en het stadje Charolles gaan bekijken, dat ook wel 'klein Venetië van de Charolais' wordt genoemd en waarvan de naam over de hele wereld bekend is (net als Camembert, Porto of Panama). De wandeling door het stadje is verfrissend, dankzij de rivieren de Arconce en de Semence, die het kanaal voeden dat langs de kleine straatjes loopt. De bewoners van Charolles fluisteren u in het voorbijgaan toe dat hun stadje, naast het charolaisrund, nog een andere ster kent: Karel de Stoute, de ambitieuze neef van de koning van Frankrijk die de stad erfde in de 14e eeuw. De inwoners van Charolles kunnen bogen op een indrukwekkende stamboom!

Maison du Charolais – 43rte de Mâcon - ☎ 03 85 88 04 00 - www.maison-charolais.com - ♿ - maart-okt.: 10.00-18.00 u; rest v.h. jaar: 11.00-17.00 u - € 5,50 (tot 12 jaar gratis) - € 7,60 (tot 12 jaar € 3,80) met proeverij.

Vertaling	Véronique Bolder, Bettina von Ehrenthal, Nicolet de Jong, Ellis Langenkamp-Nijkamp, Karin Snoep
Eindredactie	Karin Evers
Opmaak	Asterisk*, Amsterdam
Omslagfoto	Visuall2/iStock
Oorspronkelijke titel	Guide Vert Bourgogne
Oorspronkelijke uitgever	Michelin, Parijs
Uitgeefdirecteur	Philippe Orain
Uitgevers	Lucie Fontaine (Michelin, Parijs) Lieven Defour (Lannoo, Tielt) Stéphanie Vinet
Eindredactie	
Redactie	Gonzague Benoît-Latour, François Capelani, Geneviève Clastres, Sandrine Favre, Serge Guillot, Guylaine Idoux, Sylvie Kempler, Françoise Klingen, Hervé Milon, Gaëlle Lapandry, Philippe Pataud-Célerier, Pierre-Olivier Signe, Aurélie Thépaut, Magali Triano
Grafisch ontwerp	Christelle Le Déan, Sandro Borel, Justeciel
Omslagontwerp	Keppie & Keppie, Varsenare
Cartografie	Dănuț-Marian Țucă en Costina-Ionela Lungu
Met dank aan	Marion Capera, Cristian Catona, Gabriel Dragu, Hervé Dubois, Bogdan Gheorghiu, Pascal Grougon, Flori Paizs, Marie Simonet

© Michelin

© Cartografie: Michelin

© Nederlandse tekst: Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2024

Het redactieteam heeft de grootste zorg besteed aan de samenstelling en de controle van deze gids. Maar omdat de gegevens voortdurend gewijzigd worden, moet de praktische informatie (prijzen, adressen, bezoeken, telefoonnummers, bezienswaardigheden, internet-adressen) worden beschouwd als een aanwijzing. Het is dan ook best mogelijk dat bepaalde info bij het verschijnen van deze gids niet helemaal correct of volledig is. Wij kunnen daar niet verantwoordelijk voor worden gesteld.

Deze gids bestaat voor en door u; u bewijst ons dan ook een grote dienst door eventuele tekortkomingen of vergissingen te melden. Aarzel niet om ons uw opmerkingen en suggesties over de inhoud van deze gids mee te delen. Bij een eerstvolgende bijgewerkte editie zullen wij daar rekening mee houden.

Contactadres

De Groene Reisgids
Uitgeverij Lannoo
Kasteelstraat 97
B-8700 Tielt
degroenereisgids@lannoo.be

De Groene Reisgids
Uitgeverij Terra Lannoo
Postbus 23202
1100 DS Amsterdam Zuidoost
info@terralannoo.nl

www.lannoo.com

D/2024/45/144 - NUR 512
ISBN 978 94 014 8932 4

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.